

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatnak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félévre . . . 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyiltér sora 15 kr.

Előfizetési felhívás

a „Közérdek“ hatodik évfolyamára.

Visszatekintve lapunk öt éves múltjára, azon szerény meggyőződés kel föl lelkünkben, hogy talán nem volt felesleges vállalatunk, mely Alsó-fehérmegye megyei és községi közéletének napló-irója; közérdekeinek önzetlen szószólója; közügyeinek egyszerű közharcosza kívánt lenni.

Távol állott tőlünk a személyi érdek s a hiányzó anyagi jutalom helyett beérjük azon öntudattal, hogy egyszerűen csak kötelességet teljesítettünk, midőn legjobb hitünk szerint, erőnkhez mérten igyekeztünk e téren is szolgálni közügyeinket.

A n. é. közönség fokozandó részvéte és t. munkatársaink buzgó közreműködése bátorít fel arra, hogy folytassuk a megkezdett munkát, azon kérelemmel fordulván vállalatunk támogatóihoz: miszerint sziveskedjenek anyagilag és szellemileg is oly helyzetbe juttatni, melyben mind jobban, mind teljebben megfelelhetünk azon ezélokknak, melyeket magunk elébe tűztünk.

A megyei és községi közigazgatás, az egyházi és iskolai élet, a társadalom ezer ügye-baja, a köz- és magán jótékonyosság kérdései mind megannyi tért találnak lapunk hasábjain; s ugy a szép-irodalom, mint a közgazdaság köréből számos oly eredeti cikket vett eddig is a t. olvasó, mely — egybehasonlítva más vidéki heti lappal — lapunkat némileg kiemeli a hasonló vállalatok sorából.

Nagyenyed, 1886. évi december hóban.

Dr. Magyarai Károly,
Szilágyi Farkas, **Török Bertalan**
felelős szerkesztők.

A „Közérdek“ előfizetési feltételei:
egész évre . . . . . 4 forint,
félévre . . . . . 2 „
negyedévre . . . . . 1 „

Tisztelettel kéri az előfizetések beküldését

Wokál János,
kiadó.

Megyerdek lelkes hölgyeihez!

(B.) A szép, nemes és hazafias eszmék népszerűsítése s a családban éppen úgy, mint a társadalom minden rétegében való elterjesztése csak akkor sikerülhet teljesen, midőn hölgyeink áthatva az eszmék nagyságától és igazságától, hő lelkesedéssel szegődnek az eszmék apostolaiává.

Tömérdek példa igazolja ez állítást — és pedig nemcsak az emberszeretet, a jótékonyosság s a növelés terén, melyeken lelkes hölgyeink eddig oly kiváló sikerrel működtek, — hanem sokkal fontosabb, szélesebb hatású körben is: abban, melynek központját a hazafias lelkesedés áldozó oltára képezi.

Az „erdélyrészi magyar köznevelődési egyesület“ feladata — úgy hisszük — ismeretes minden honleány előtt. A közszükség hozta létre az egyesületet azon szomorú példák hatása alatt, melyeket elősorolni felesleges; hiszen eleget láthatunk minden nap magunk körül. Tömérdek a tennivaló! Támogatni kell első sorban az egyházat, hogy feleljen meg a maga feladatainak s ott, a hol az egyház tenni nem képes: az egyesület a maga neve alatt, maga erejével hozza létre azon kultur intézményeket, melyek hivatása: védeni és fenntartani a magyar nemzetiségét, a magyar hazafias érzületet és erkölcsöket.

A valódi lelkésznek, az igazi tanítónak óriás feladatot kell végezni: hogyan tehesse, ha anyagi helyzete olyan, hogy majdnem küzdeni kell élte fenntartásáért? hogyan tehesse, ha temploma roskadozik, iskolája puszta? A falukon szerzetesét idegen nyelven szól a gyermekesereg s felügyelet nélkül vesztegeti a drága időt, sokszor kárt ejtve magában, vagy éppen szülei vagyonában; hogyan védjük meg, ha nincs egy kis gyermekmenhely, egy jó óvoda, hol játszva tanul s meg van védve a szerencsétlenségtől? A szegény tanuló gyermeknek egy kis meleg ruha, a felnőtteknek népies közhasznú oivasmány kell a jó példaadás mellett s mindezek mellett még sok feladat vár

az E. M. K. E.-re, melyeket kellő rendszerességgel, sorban meg fog oldani, — ha elegendő támogatásban részesül.

Igaz, a támogatás eddigi arányai valóban bámulatosak; de még nem elegendők. Több, mint kétszáz ezer forint gyűlt be; de kellene legalább egy millió frt tőke, évenként pedig 50.000 frt. — Ámde a mivel rendelkezünk, azzal is sokat tehetünk s hogy még többet tehesünk: azt a hazafias eszme terjesztésével s anyagi erő gyűjtésével éppen lelkes hölgyeink segítségével reméljük biztosan elérni.

Csekélységet kérünk: egy-egy krajczárt! A ki teheti, takarítson meg mindennap, kitől nem telik: minden héten, minden hónapban egy-két krajczárt. Sokból sok lesz s a krajczárok gyorsan forintokká nőnek ki magokat! Mennyi haszonatlanságra dobunk ki néha forintokat! ha abból elvesztünk hét krajczárt, már egy egész hétre való megtakarítást tettünk a perselybe. — Csak egyre figyelmeztetünk: ne menjünk tulságba az adakozással, mely végül teherre válik; adjunk annyit, mennyit éveken át — de könnyen és ennélfogva szívesen — adhatunk s az adakozásnál csak a jó szívre nézzünk, nem pedig az adomány nagyságára, vagy csekélységére.

Marosvásárhelyi gróf Teleky Gézáné, ez a lelkes hölgy, teljesen külön női választmányt alakított. — Székelyudvarhelyt, Kolozsvárt szintén rohamosan népszerűvé vált a krajczáros gyűjtések eszméje, mely ezeket fog hozni az E. M. K. E. céljaira. Ily példák lehetetlen, hogy ne találjanak követésre megyénkben, mely az összes megyék között a legnagyobb áldozatot hozta s melynek választmányja a legelső s a legjobb javaslatot tette a segélyezésre nézve. Minden nagyobb községnek meg vannak lelkes, hazafias honleányai; kérjük őket, álljanak össze maguk között, indítsák meg a legszerényebb mérvű arányokban a gyűjtést, hogy részt vehessen benne a szegény ügy, mint a vagyonos; s buzgó fáradozásuk gyűjtését időnként küldjék be akár a vidéki fiókkörök elnökeihez,

TÁRCZA.

Gáspár János élete és működése.

— Irta és a december 8-án tartott Gáspár-ünnepélyen felolvasta —
Sebestyén Sándor.

Sziveinkben ifju tüzzel, lángoló lelkesedéssel, a szeretet által keltett szeretet érzetével, a derék munkást megillető tisztelettel jöttünk e helyre m. t. hallgatóság, hogy ünnepet szenteljünk egy igaz ügy hivatott munkásának tiszteletére; ki lelke egész erejét egy ezélokknak áldozta, az ifju kor nemes hevülésétől a tettvágyó férfikoron keresztül; ki lankadatlan buzgalommal működött azon, akkor még miveletlen téren; küzdött a nemes ezéleért szolgált a magas, de annál nehezebb ügyet, melynek mi is munkásai, gyöngye szolgálai vagyunk, a magyar népnevelés szent ügyét. Nem külső hivalkodás vezetett, midőn közgyűlésünk osztatlan lelkesedéssel határozta el e nap megünneplését, hanem a lelkünkben élő igaz öntudat sugallatára hallgatva jöttünk, hogy szerény áldozatunkat meghozzuk a népnevelés oltárára; jöttünk, hogy ő neki tiszteletet tegyünk!

Az áldásos munka és szorgalom ünnepe ez, nem a csillogás és nem a fény, nem a ragyogás ünnepe. De ha szobrot állítunk a művészeknek, ha tapssal jutalmazzuk a költőt, ha hódolattal beszélünk a politikust, az államférfi érdemeiről s elhalmozzuk a külső dicsőség minden jelével: nem illeti-e meg legalább az elismerés szerény koszorúja azt, ki esendős, zajtalan munkával küzd nemzeti szellemi ereje kifejtésén, erkölcsi érzetének fejlesztésén,

hazaszeretetének erősítésén? Nem illeti-e meg az elismerés szerény virága a népnevelés felkent bajnokát, ki töretlen utra szálls nem tapsért, nem külső fényért, nem gazdagsáért vívja az erős harcot, hanem a szivek nemesítéséért! — Ki mint a munkás méh virágról-virágra röpked s kiválasztja a port, melyből mézet teremt, ugy keresi fel az embri elme virágait az írók és költők műveiben, hogy mézet teremtsen az ártatlan gyermeki lélek éledeletére, melyből táplálkozva kifejlődik az egyes nemessége, az összes boldogsága. Ki ugy élt, mint ő, ki járatlan utakon helyes irányt talált, kinek élete oly szép összhangban áll tanításával: nyugodt lélekkel fogadhatja el ügyének harezosaitól az elismerés áldozatát. Ezt meghozni jöttünk mi össze jelenleg, hogy bár főbb vonásai-ban szemünk elé varázsoljuk életét, munkásságát, küzdelmeit s tanuljunk tőle szeretetet, kitartást, szorgalmat, szerénységet és boldogságot.

S midőn központi választmányunk megítéző bizalma folytán nekem jutott a szerenese feltárni egy szép és hasznos életnek lefolyását, áldásos és hosszú időre kiható munkásságát, az ünnepelt és m. t. hallgatóság jó akaratú elnézését kérem, ha képem halvány vonásokkal lett rajzolva, elnézés kérek, hisz gyengeségem nagyobb szeretetnél, erőmnél!

Gáspár János Toroczkószentgyörgyön született. Atyja Gáspár András, a kiesiny ref. egyház iskolamestere, anyja Deme Klára, a felvinezi ref. kántor-tanító leánya s így, mint „Visztaemlékezései“ -ben mondja, szülői ágon igénytelen iskolamesterek gyermeke. Elemi iskolai tanulását részint atyja kis felekezeti, részint az unitáriusok virágzó iskolájában végezte. Tíz éves korában — a tanulást már megkedvelt gyermekét — atyja 1827. szeptemberében

Enyedre hozta s beadta az akkori gimnázium 2-ik osztályába; egy czipó, mint mesterfiának biztosítva lévén. A szegény 5 tagu családdal bíró iskolamester fia gimnázialis tanulását néha érzékeny anyagi nélkülözésekkel folytatta. míg 1833-ban, mint a nagy Kemény Zsigmond báró collegiumi szolgálja bejutott a báró Kemény Simonné házához, hol a minden iránt érdeklődő és fogékony ifjunak alkama nyílt látni Erdély — ott gyakran megforduló — nagyjait, hallhatni érdekes hazafi beszéleteit. A kegyes urnó észrevette a serdülő ifju érdeklődését, szorgalmát, ki üres óráiban vagy két eselődjéit írni, olvasni tanította meg, s látva, hogy a német nyelv alaposabb megtanulhatása ezélejtől Kolzebue vigjátékait fordítgatja, megnyitja előtte gazdag könyvtárát s olvasásra ajánlja Campe érdekes utazási gyűjteményét, melyeket a földrajz, népismeret iránt különösen érdeklődő ifju nagy kedvvel olvasott. Itt nyílt alkama alaposan elsajátítani a német nyelvet s megismerni a német irodalmat.

1834-ben atyját elvesztvén, a szegény család gondjai is reá nehezültek, kinek sorsa, miután 1835-ben a gimnázialis osztályokat végezve, a togátos diákok sorába lépett s mint elismert szorgalmas és tehetséges ifju magántanítványokat kapva, már jobbra fordult. Zeyk Dániel volt erdélyi kormányzóki biztos bizta rá kisebbik fiának Miklósnak nevelését s ezen összeköttetés folytán növekedéssel a nagy Szász Károly házához jutott be. A felsőbb tudományokat azon időben végezte, melyről Szathmári azt mondja: hogy mind kezdetében, mind folyamában átkos és szerencsétlen korszakot alkot a főiskola történelmében, midőn a híres Szász-Péterfi-perben tanárok vallanak tanártársaik és tanuló tanárait s tanulóitársaik ellen. Midőn az alkotmányos eszmék, a nemzet nyelvének

akár közvetlenül Nagyenyedre, az E. M. K. E. választmányához. Fáradozásukért hála mellett a honleányi kötelesség hű teljesítésének érzete jutalmazza meg őket.

A karácsonyi szent ünnepeken ez lesz a legszébb a ján dék, mit hölgyeink adhatnak, a — nemzetnek!

A Gáspár-ünnepélyre érkezett táviratok és levelek.

A mély tiszteletnek, a mely Gáspár János nevét környezi, megkapó bizonyítéka a számos távirat és levél, a mely az ünnepély alkalmából az ország minden részéből érkezett. Tiszteletből és testületektől összesen 58 távirat, 48 levél érkezett. Távirati üdvözléseket küldöttek: Székely Lehel és Péterfi Árpád alvinczi tanítók. Sneider Frigyes tanító Szászsebesről. Székelyné-Szedzerjesi Ilona és az abrudbányai leányiskola növendékei Abrudbányáról. Diószegi Abrudbányáról, Gáspár Albert a következőket sürgönyözi: Kedves bátyám! Midőn ma félszázadra terjedő áldásos működésed méltánlásául az alsófehérmegyei tanító-egyesület nyújtja neked az elismerés koszorúját; engedd meg, hogy e koszorúhoz én is tűzhessek egy testvéri örömkönnnyel öntözött, szerény virágot; tartsa meg Isten drága életeredet, tartsa meg munkaerődet azon szent ügynek tovább folytatására, melynek ideig oly hű bajnok voltál az emberi élet legvégső határáig.

L é d e r e r Á b r a h á m Budapestről: a tanítók tanítójának, az iskola barátjának, a nevelés előmozdítójának 50 éves jubileumára a legőszintűbb szerezecsekívánataimat küldöm. Sürgönyöztek még Szászvárosról tisztelet: Incze, Dósa, Fülöp, Vitus. Nagybecskerekéről Steinbach és Ötvös Károly tanfelügyelők. Zenta városi központi tanító-testülete; Abrudbánya városi tanácsa; Sreiber Ferenc tanfelügyelő Fogarásból; Téglás Gábor igazgató tanár Dáváról, Glüek Mór Alvinczről. Imecs főszolgabíró Marosújvárról, Simó Béla tanfelügyelő Tordáról, Dárday Sándor orsz. képviselő (később személyesen is megjelent); a kolozsmegyei tantestület választmányá; Zalathnáról Herberger Róza, Lórenz Teréz, Kovács Ignác tanítók; Kolozsvárról Ferenczi Zoltán a polg. isk. tanári kara nevében. Zilahról az állami képezde tanári kara; Marosvásárhelyről Kerekes Samu (később személyesen is megjelent), Nagyszombatból Gáll János, Kecskeméti Jancsó Ádám és Böszörményi a következő sürgönyözik: a magyar nemzeti Geniusz örömmel koszorúzza meg azokat, kik fennmaradását legőszintűbben, legnagyobb eredménnyel munkálják; Gáspár János neve nélkül senki meg nem írhatja korunk nevelésének történelmét. Ő a magyar iskolai olvasókönyvek első reformátora. Legyen üdvözölve jubileuma alkalmából. Tóth József tanfelügyelő Budapestről ezt sürgönyözi: Szívemből üdvözöllek szép ünnepélyed alkalmából. Tartson meg Isten tanúyünknek és nekünk még igen sokáig! A többi tanító-testület is oly nagy szeretettel vesz körül téged. Sürgönyöztek még: Bihari Sándor Marosvásárhelyről, Horváth tanfelügyelő Segesvárról, Szeremlei tanfelügyelő Sepsiszentgyörgyről, Rödiger Árpád Diószentmártonból, Stein Gábor Kolozsvárról, Balassagyarmat járási tanító köre, Mohay Budapestről, Medgyes Lajos Dézsről, Ozdról elhalt Terkay Károly fia. Szász Károly püspök Budapestről ezt sürgönyözi: Közhasznú életpályád mai jubileumán fogadd egyik legrégebb barát-

létjoga a latin nyelv uralma alól való kiszabadítás küzdelme, a hazafias lelkesedés kél fel és vív élet-halál harcot az oszidással, a szabadelvűség a reakcióval. Azon korban tanult, midőn minden enyedi tanulóknak mintaképe Szász Károly vala: „a valódi nagybirtokos, az igazi oligarcha az ismeretek birodalmában“. A megindult reform az akkori nevelés- és tanrendszer minden hiányait feltárva, a reformok utáni sovárgás mindinkább lelkesíték az öntanulásra, hézagos ismeretei pótlására, köznevelésünk és tanintézetünk mélyen érzett hiányainak orvoslására gyógyírt egyelőre a külföld paedagogiai birodalmában keresve, hangyaszigorommal gyűjtögeti irrodalmában keresve, hangyaszigorommal Erziehung und Unterricht Wesens, melyre Szilasi és Angyán neveléstudományán kívül az első impulst Varga István „Mi kell a magyarnak?“ cz. munkája adta!

Olvassa Russeo, Locke paedagogiai műveit, szeretettel neveli kedves tanítványát, a paedagogiai irodalom szegénysége ösztönzi munkára. Szász Károly a derék Zeyk-család s különösen a híres enciklopedista id. Zeyk Miklós korának élő könyvtára a valódi mivelttség példányképe, elhatározó befolyást gyakorolt a fogékony ifju fejlődésére.

Magántanulmányai az irodalommal való foglalkozásra is ösztönözték s közköltéségen hozták meg és olvasták az akkori jeles folyóiratokat.

Első irodalmi kísérletei részint az általa szerkesztett kéziratos „Reg és Villám“ című bírálati mellékletében jelentek meg, részint az akkori folyóiratokban, többnyire álnevek alatt.

(Folytatása köv.)

od és tisztelő őszinte üdvözlését. Arányi Antal ig. Turócszentmártonból így sürgönyöz: a znióvaraljai áll. képezde 50. évi érdemdus működése emlékére ma örömmel tart; ugy a tanári kar, valamint a képezdei ifjuság az önképzőkör mai alkalmi diszüléséből Nagyságodat szívből üdvözi.

Sürgönyöztek még: Farnos Árp. Kolozsvárról, Péterfi Sándor Budapestről, Nagy László esperes Szilágysomlyóról, Kozma tanfelügyelő Kolozsvárról, Szabó tanfelügyelő Sopronból, Szabó János esperes Kőröstarazáról, Szász Domokos ref. püspök Kolozsvárról, a külföldi egyházmege papsága nevében Kovács Elek, Nagy Domokos és Bartalus L.; Kerekes tanfelügyelő Csucsáról, Zathureczki Gyéresről, Lukács László képviselő Budapestről, Zeyk Károly Budapestről. Vargyas tanfelügyelő Győrből ezt sürgönyözi: Veterán bajtárs! üdv jubileumodra! áldás munkádra! fény nevedre! Sürgönyöztek még: Antal Gábor Páparól, a felsőnep- és polg. iskolai tanárok országos egyesületének választmányá Budapestről.

* * *

Azon levelek közül, melyek Gáspár Jánost 50 éves ünnepélyén fölkeresték, a melyek mindannyian szeretetről, tiszteletéről, elismeréséről tanuskodnak, egy néhányat van szerencsénk közölni.

Szinnyei Gerzson sárospataki theol. tanár, a tanító-egyesület központi választmányának meghívására ezt írja: „Sietek válaszolni meghívó és megüdvözlő soraira. Ha az irigy mértőfödek közben nem lennének, bizonyára én is ott lennék és hazafiai örömmel vennék részt a nagy és szép nap ünnepélyes mozzanataiban, de így meg kell elégednem azzal, hogy csak innen a távolból, de baráti szívem egész melegével és ragaszkodásával kitárjam, hogy az általam már régóta szeretett és tisztelt férfit, a magy a r n e m z e t j a v á r a, még sokáig éltesse az Ur-isten, azzal a derék tanítótestülettel, mely hivatását oly nemesen felfogva, erős kezek közt tartja és magasan lobogtatja a magyar nemzeti miveltetés zászlóját. Hazafiai tisztelettel“ stb.

L é d e r e r Á b r a h á m levele: „Örömmel olvastam az újságokból, hogy az alsófehérmegyei tanító-egyesület folyó évi decz. 8-án ngsos Gáspár János kir. tanfelügyelő ur 50 éves tanügyi áldásdús működésének jubileumát fogja ünnepelni és megvagyok győződve, hogy ezen ünnepélyen Magyarország összes tanítói és iskolabarátai legalább szellemileg és erkölcsileg fognak résztvenni, mert ezen ünnepély nemcsak az ünnepeltnek, hanem az ünneplőknek is tiszteletére válik. Azon kérelemmel, hogy a mellékelt kőforintot az életbe lépeendő „Gáspár-alap“-jának javára előfordulni méltóztatának és azon kívánnattal, hogy ezen szép ünnepélyt siker fogja koronázni, maradok“ stb.

Besztereczenaszód meg ye kir. tanfelügyelője Havas Gyula az a. f. m. t. e. alelnökéhez Nagy Lajoshoz ezt írja: „Vettem a vezetése alatt álló egyesület szives meghívását a Gáspár ünnepélyre s ezt őszintén köszönöm. Ez ünnepély nemcsak az önké, de az anyém is, az egész országé; mert nem képezlek széles e hazában egy zugot, a hol Gáspár neve ismeretes és ünnepelt ne volna. Mert hosszas paedagogiai és hazafias működése alatt, ez által össze tudta forrasztani a népiskolával, a tanítóval, a tanfelügyelettel, a tanodákban kirajzó számtalan polgártárs kedves és hasznos emlékével nagybecsű és általános tisztelet nevé.

Ez okból igazán biztosíthatom Önöket tisztelt uraim, népnevelésünk érdemes bajnokai, kik ime koszorút fonnak a vezér érdemeinek elismeréséül, hogy nemcsak élénken sajnálom, de szívből fájlalom, hogy személyesen és közvetlenül nem vehetem ki örömköböl a magam részét; hogy ez alkalommal kartársam iránti mély tiszteletemnek és működése sikere iránti hódolatomnak, a jövőben kifejtendő áldásos tevékenységére vonatkozó reményemnek és barátságos hajlamainak esekélyeségemre való irányítását ill-tő forró vágyamnak élő szóval kifejezést nem adhatok.

Fölkérem egyesületök igen tisztelt alelnökét, kötelezzen le engem az életre azzal, hogy nevében érzelmeimet az önk által nevezetessé tett napon az ünnepelt előtt tolmácsolja. Kiváló tisztelettel“ stb.

Az ünnepeltnek egykori tanulóitársá Antos János ny. b. ezredes így ír: „Kedves régi tanulóitársam és jó barátom! Kimondhatatlan örömmre szolgált nekem a meghívó, melyet az alsófehérmegyei tanító-testület — a népnevelés terén kifejtett félszázadra terjedő, áldásos és közhasznú működésed méltánlásául — folyó hó 8-án rendezett ünnepélyre engem meghívni kegyeskedett.

A fehérmegyei tanító-testületnek, kérlek tolmácsolás szives köszönetemet, becses megemlékezésöskért.

Folyó hó 8-án lélekben veletek leszek, de személyesen nem vehetek részt az ünnepélyen; tölben — oly távolságra — 68 éves koromban nem merek utazni. S ezt valóban sajnálom.

Meg-megújulnak most emlékemben a régi jó idők, midőn mi 12 éven át tanultunk együtt, az általam mindig tisztelve szeretett nagyenyedi főiskolában — s mindig őszinte barátság fűzött minket egymáshoz. — Te a népnevelés pályáját választottad, én a népolés (katona) pályájára léptem. Neked könyvvel a kezében, 50 éves pá-

lyafutásod után babérkoszorút nyújtanak: nekem már 10 év után — Világos — börtönnel fizet.

Ez a különbség köztünk; de egyezünk abban, hogy te örömmel tekintesz multadra.

És én büszkeséggel emlékezem 1848—49-re. Te könnyvvel kezded eszmével, tudományal akartad az emberiséget, hazádfiát boldogítani.

En karddal a kezemben küdöttem, ontottam vére-met szeretett magyar hazám függetlenségéért, szabadságáért.

Ez a különbség köztünk. — De egyezünk abban, hogy valódi boldogságunkat saját tűzhelyünkön, szeretett családi körünkben, főként feleségeinkben kerestük és találjuk meg.

És ez az Isten legnagyobb áldása. — Félzsázados ünnepélyeden kívánságom ez: Isten ezen legnagyobb áldását élvezzed még soká! — élvezzed még, élj!

Abony, 1886. deczember 6.

Öreg barátod

Antos János.

R é v é s z Bálint ref. püspök levele Debreczenből. „Szeretett kedves barátom!

Az alsófehérmegyei t-egyesület hozzám is küldött meghívót az ünnepélyre, melyet f. hó 8-án tart a népnevelés terén kifejtett félszázadra terjedő áldásos és közhasznú működésed méltánlásául.

Hidd el, hogyha fiatalabb volnék, sőt így is, ha az ünnepély nyári évszakban esett volna: ott lennék én is tisztelőid s a veled együtt örvendők, üdvözlők sorában.

Most azonban fogadd csak a távolból üdv és szerencse-kívánatomat s, hidd el, hogyha testileg nem, de lélekben ott leszek veletek s köztetek az ünnepély nagy óraiban.

Isten, ki ennyi időt engedett neked közhasznú munkásságban eltöltened, adjon még az eltöltöttekhez sok esztendőket s tartson meg a legkésőbb vénségig lelki s testi erőben, vidámságban! Az isteni végire mehetetlen bölcs tetszés téged is suttott családi keserűséggel, de nem oly nagygyal és sokkal, mint engem; adjon neked, mint nekem adott a vallás és idő orvosló keze által enyhűést, vigasztalást bánatodban s őrizzen a keserűség megújulásától.

A tanító-egyesületnek add át szives meghívásáért köszönetemet s azon jó kívánataimat, hogy Isten adjon az egyesületnek mindinkább fejlődő virágzást és sikert nemes munkájához s éltesse összesen és egyenként minden tagjait“ stb.

H e g e d ü s I s t v á n, kolozsvári egyetemi tanár levele.

„Mélyen tisztelt barátom!

Zsenge ifjuságod eszménye volt: egy ujjá-született Magyarország. Megtaláltad az utat az eszményhez. Ez ut: a nevelés. Az ifjuság szíven átvezet a jövő végtelenségébe. Az eszmény félig valósult. Ez életben nem is valósul egy eszme sem teljesen, mert az eszme egy végtelenség tükré a földön.

Most ez eszme, melyért 50 évig dolgoztál, fény sugaral övedzi tisztelt homlokodat.

A verejték, mely arczodról alá hullt, a hála köny-csepjeiben ragyog feléd.

Boldog ember vagy, mert nem hiába küzdöttél.

Áldott legyen minden lépésed. Az ifju korodban álmódott Magyarország fényes képéből valósuljon még több és adja a jó Isten, hogy te erre dolgozhass még soká, soká!

Tiszta szívből kívánja“ stb.

V e i s z Kálmán gyulafehérvári főrabbi leveléből.

„Azon a pályán, mely legtovissesebb, de a melyen szerzett érdemek legáldásosabbak. — 50 évet megfutni annyi áldástól és szerenestől kísérve, mint a Ngsos Ur pályáján — a gondviselés ritkán ajándékozza egyes embernek!

S ha nagy ritkán előfordul egy ilyen tünemény: erkölcsileg kötelezve van a társadalom jobb része hála-jának és tiszteletének áldozatát bemutatni.

Mennyivel inkább egy ilyen fényes mult után, milyen a Nagyságod által megfutott ötven év!“ stb.

A z e r d k ö z m ű v e l ő d é s i e g y e s ű l e t ü d v ö z l ő i r a t a.

„Ngs Gáspár János kir. tanácsos urnak, Alsófehérmegye kir. tanfelügyelőjének hazafias tisztelettel.

A magyar nemzeti cultura 50 éves munkását, áldásos és közhasznú működésének az alsófehérmegyei tanító-egyesület által való megünneplése alkalmából szívből és melegen üdvözöljük. Adja az ég, hogy ép erőben, szokott építő munkásságával még hosszú-hosszu időig harezolja diadalmasan a modern idők áldásos küzdelmét, az emberiségboldogító kulturáit“.

Az elnökség nevében

S á n d o r Józ. titk. H a l l e r Kár. aleln.“

A kecskeméti ref. egyház megye tanító egyesület irata.

„Mél. kir. tanácsos tanfelügyelő Ur!

A kecskeméti ev. ref. egyházmegyei tan. egy. is örömmel vesz részt azok örömeiben, kik méltóságod 50 éves tanügyi munkásságát ünneplik.

Örömmel üdvözlő méltóságodat, ki magyar ev. ref. egyházunk büszkesége s magyar nemzeti kulturánk lan-kadatlan és buzgó munkása.

Adja a gon-igen sokáig tart-az oly nemesen-

Isten áldás-

A n a g y

n á r i k a r á n

„Van szere-

éves munkását

Az ember-

munka s a legd-

kában — anny-

tán köríti hom-

Mi — a

örömmel esatla-

tán ünneplik-

nemcsak magy-

háznak büszke-

Az isteni

életet!“ stb.

O b e r t

A hírlapokból

éves jubileumá

Szerencse

Kortársai az e-

demeit a tanú-

Előttem

weg szellemé

munkálkodott

kodom én is

natomat kifeje

Engedje

zem magam,

kiadásának ja

urakkal együt

Nagyságod ir

teiweg iránti

és fültanuja

valamint szel

Eletsora

sőbb érdeklő

vemben ki n

torkodtam a

első kiadásá

haza az abse

Üdvözl

fejezhetem k

ragyog; mer

nyaktól, a

tartozom, k

és a leghia

kívánatosabb

Enged

szorításak

Brassó

A má

üdvözlőletek

Brassóból, I

Ily. Szász R

decz. 7-dik

gyönyörű t

ezemből, id

prépost pó

tók egyesül

Lajos Szás

Gönczi Pal

Bölcsöki

Szász Káro

felügyelő U

Kézdivásár

gyári, a szék

ról M.,

tanítók Ab

int. igazga

Mezőnygye

falusi köre

Novák Fe

elemi ne

József ene

gondnoka

János all.

áll. és tel

ev. ref. e

Nag

egyének

az ünne

Eze

Budapest

Bár

jai egy

zódésben

jó kíván

a kik ju

munkás

megélnie

P

gyel K.-né 1 frt adománya, mit most készséggel nyugtáztunk. Az óta adakoztak még. Czirner J.-né kezéhez: Szabó F. 1 frt. Adler S.-né 2 frt, Iván M. 1 frt, Gáspár J.-né 2 frt, Szilágyi Gy.-né 1 frt, özv. Enyediné 40 kr, Dezső Zs.-né 1 frt, Czirner J.-né 2 frt, ifj. Gáspár János 2 forint. Vajna Károlyné 1 forint, Gabrovits C. 1 frt, dr. Boez J.-né 1 frt és 7 db ruhaneműt, Szikorszi J.-né 3 db ruhan., Korbuly B.-né 36 db ruhan. és egy véka almát, a karácsonyfára Danes S.-né 1 frt, Müller M.-né 2 frt, Morágyi I.-né a szegény gyermekek karácsonyfájára 2 frt. — Dr. Kovács Ö.-né nsga kezéhez: Székely F.-né 1 frt, Makkai D.-né 1 frt, Kovács Gy.-né 1 frt, Hegedüs J. 1 frt, dr. Kovács Ö.-né 1 frt, Gulácsi J.-né 50 kr. — Szilágyi F. elnök ur kezéhez: dr. Dárday S. orsz. képvis. 10 frt. — Tóth M.-né nsga kezéhez: br. Kemény D.-né 2 frt, br. Splényi H.-né 1 frt, Barabás K.-né 10 frt. — Vekszler F.-né kezéhez: Straub J.-né 1 frt. — Wokál J.-né nsga kezéhez: Orgonás Zs. 1 frt. — Nagy M. titkár kezéhez: id. Kiss Zs. 50 kr. — Folyóvich S.-né nsga kezéhez: Török B. 1 frt, Jakab K.-né 50 kr, Papp Gy.-né 4 db ruhan., Szilvester A. 2 db ruhan., Török D.-né 1 frt, Szász J.-né 1 frt, Kovrig T.-né 1 frt, Folyovich S.-né 1 frt. — Fogadják a tisztelt jószívű adakozók — a szegény és árva tanulók nevében — a rendező bizottság kiváló köszönetét. Megbizásból Nagyenyeden, 1886. decz. 11. Nagy Mózes, titk. és pénztáros.

A „Pesti Hírlap” újévi fennállása 9-ik évfolyamába lép s nem egészen egy évtized alatt annyira meghódította a magyar olvasókörzést, hogy ma a legkedveltebb s legelterjedtebb lap Magyarországon; amit első sorban változatos, ritka bőségű tartalmának, melyben a komoly a tréfással, a hasznos a mulattatóval váltakozik; másodsorban pedig izléeses, szép és mindenekelőtt észszerű kiállításnak köszönhet. Nyomdászati kiállítása, — minden nap 16 oldal, melyet fölvágyva kap az olvasó, újévtől kezdve lehetőleg még tökéletesebb lesz, mert egy Würzburgban egyenesen a „Pesti Hírlap” számára készített, Európában eddig páratlan oly rotációs gépen fogják előállítani mely: óránkint huszezer példányt képes kinyomni. A lap meg is érdemli ezt a páratlan elterjedést, mert míg vezérelőkét, társait legjelesebb íróink szolgáltatják, politikájá minden párttól független magyar nemzeti politika, a közhasznú közlemények egész tárházát nyújtja a „Tanügy”, „Kertészeti és Gazdasági Ujság” s „Ház”; Tanácsadó” című heti melléklapjaiban s mindezt még egy heti zeneművel szerzi meg válogatott jó zenedarabokkal, úgy hogy ma nines lap, mely ennyit nyújtana előfizetőinek havi 1 frt 20 kr-ért s negyedévi 3 frt 50 kr-ért, mely előfizetési összeg a „Pesti Hírlap” kiadóhivatalába (Budapest, nádor-utca 7. szám) küldendő. Azoknak, kik a lap irányával és szellemével megismerkedni óhajtanak, levelezőlapon kifejezett óhajra egész hétig ingyen mutatványszámokat is küld a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐSÉG:

Dr. MAGYARI KÁROLY
SZILÁGYI FARKAS TÖRÖK BERTALAN
Kiadó-tulajdonos WOKÁL JÁNOS

Hirdetmény!

Van szerencsém a t. helybeli és vidéki községgel tudatni, hogy mint minden évben úgy az idén is karácsony és új évre alkalmas cikkek

igen nagy választékban érkeztek, u. m. igen finom porcellán étkező theás és kávé készletek, faragott üvegkannák, tálak, tányérok és liquer-készletek, igen diszes finom virágtartók üvegrománéz és bronzba foglalva. — Dohányzó eszközök asztalra valók, dohányzó asztalok, írószeresek asztalra valók, dohányzó és bronzból, diszes albumok fa-, bőr- és prus táblával, írómappák szép festett és alpacca tálcák diszes pénz, szivar és levél tárgyak. Tol- és zseb-kések, illatszer- és ékszer-szekrények, levélnehézékek márvány és üvegből. Diszes makártecsokrok 1 frt 50 krtól 3 frt-ig. Óratartók bronz és fából. Névjegyartók üveg, emal és fából. Társas játékok dominó, sakk, várjáték lottó és tombolák; végül igen nagymennyiségű alkalmas gyerek játékok minden korbelinek, melyek átnézésére a nagyérdemű tisztelt közönséget szokott tisztelettel felkérem. — Továbbá a Bethlen-utczában 3 szoba, 1 konyha, padlás és fűszinnel kiadó, értekezhetni alólírtnál, kinek üzletébe 1 tanuló felvétetik.

Maradok szolgálatra mindig kész
Bisztritsány Lajos.

2-3
Szám 11.370-1886.

Hirdetmény.

Az 1885-ik évi XXIII. t.-cz. 189. §-a, valamint a földmívelés-, ipar-, kereskedelmi-, közmunka- és közlekedési miniszterek által 1885-ik évben 45.689. sz. alatt kiadott általános rendelet 87-ik §-a alapján hivatalosan felszólított Alsófehérmegye területén fennálló viziművek és vízhasználati jogosítványok tulajdonosait, hogy 1887-dik év április 1-ig a jogosítványaikra vonatkozó engedélyt muttassák be, vagy írásban igazolják, hogy viziműveik 1866-ik év január hó 1-e óta háborítatlanul fennállanak a nélkül, hogy mások jogosult érdekeit sértenék és mint ilyenek az illetékes hatóságok által károsoknak találtak volna, megjegyeztetvén — miképp a bejelentések fenn idézett törvény 191. §-a értelmében bélyegmentesek.

Ezen bemutatási, illetve igazolási kötelezettség minden hatósági engedélyre szoruló vizimunkálat tulajdonosára kiterjed, tehát öntözési, lecsapolási, ármentesítési, ipari vállalatokra, malmokra, továbbá nyilvános és magán vízvezetésekre, nyilvános és magánatornákra, mesterséges víztar-

tókra, védgátokra és zsilipekre egyaránt érvényes. A kik jogosítványukat a fenn kitűzött határidőig igazolni nem tudják, vagy igazolás végett nem jelentkeznek azoknak viziművei a megnevezett törvény 191. §-a értelmében nem létezőeknek jognak tekintetni s az ily viziművekre nézve a vízjogi törvény 161. és következő szakaszai, valamint a hivatkozott általános miniszteri szabályrendelet 3-32. §§-ai lesznek alkalmazandók.

Alsófehérmegye alispánjától.
Nagy-Enyeden, 1886. évi deczember. hó 4.
Csató János,
kir. tanácsos alispán.

2-3

Számos bizonyítvány a legelső orvosi tekintélyektől.

Harmincz éven át jónak bizonyult
Osztrák csász. kir. szabadalmazott legelső amerikai és angol szabadalommal ellátott

ANATHERIN FOG- ÉS SZÁJVIZ
Dr. POPP J. G.-tól es. kir. udv. fogorvos

— BÉCS, I. Bornnergasse 2. —
Orvosi elismerések:

OPPOLZER tanár, rektor mag. tanár, a bécsi es. kir. klinika tanára, kir. szászorsz. udv. tanácsos stb. ANATHERIN szájjvizét megvizsgáltam és ajánlatra méltónak találtam.

DRASGHE tanár, a valódi ANATHERIN szájjvizet a cs. kir. ált. kórház orvosi osztályán experim. használta és észszerűnek, valamint kitűnőnek nyilvánította.

Dr. KAINZBAUER, csász. tanácsos, em. tanár. A dr. POPP-féle Anatherin szájjvizet számtalan betegemmel szájj- és fogbetegségek nérendkívüli jó sikerrel alkalmaztam, miután annak vegysz. tisztaságáról meg vagyok győződve.

Ugyszintén idült katarhusoknál is, szájj- és torokbajoknál a dr. POPP-féle ANATHERIN szájjviz nagyon jó hatású.

SCHNITZLER tanár. Az ANATHERIN szájjvizet a szájj, torok és szájüreg, valamint foghúsbetegségeknek legjobb sikerrel használja.

A hamisított Anatherin szájjviz — a vegyelemzés kimutatása szerint — az egészségre nézve ártalmas keverékekkel van készítve, miért is annak vételétől óvakodjunk.

A t. cz. közönség kéri, határozottan POPP es. kir. udvari fogorvos-féle készítményt kéri s csak az olyant fogadni el, mely az én védjeggyel van ellátva. Bécsben, Budapestben és Innsbruckban legutóbb is több utazó és eláruló igen érzékeny pénzbírságra lett a törvény által elítélve.

Ezen jó tulajdonságok miatt mindenütt, sőt Németország, Svájc, Török-, Angolország, Amerika stb. elismert POPP-féle fogszernek valódi és friss minőségben.

Kapható: Nagyenyeden Varró F. gyógy., Kovács J. gyógy., Marosújvárt Érsekújváry S. gyógy., Torozsón Veress St. gyógy., Tövisen Sflakovics H. gyógy., Verespatakon Moldován L. gyógy., Abrudhánján Remetei Ig. gyógy., Gyéresen dr. Tomcsik J. gyógy., Felvinczen Kosa St. gyógy., Tordán Trajanovics G. gyógy., Vltis S. gyógy., Wolf és fia G. gyógy., Feketehalom Roimer A. gyógy., Balázstalván Schiessl K. gyógy., Zalatnán Nagy K. gyógy., Radnót Seney K. gyógyezerségnél.

A alkalmas Karácsonyi Ajándék!

Uzás már deczember 27-én

Kincsem-Sorsjegyek a 1 frt

11 sorsjegy 10 frt

6 sorsjegy 5 frt 50 kr

50.000 frt

Továbbá 10.000 frt 20% lev. 4788 P ényzeremény

Főnyeremény Készpénzben

Kincsem-Sorsjegyek kaphatók

A magyar Iovar-egylet sorsjegy-irodájában:

Budapest, vácz-utca 6. sz.

Kincsem sorsjegyek kaphatók Wokál János könyvtárkereskedésében Nagyenyeden.

Szerkesztő Nagy A. KIADÓ... lap szelle közlemén... Kiadó Wokál János... az előfizetők bérmentes... Kéziratok...

a „Kö... Visszate... szerény meg... talán nem vo... fehérmegye... írója: közérde... nek egyszerű... Távol áll... anyagi jutal... egyszerűen... (tű... téren... A n. é... munkatársain... arra, hogy... kérelemmel... miszerint sz... is oly helyze... mind teljes... melyeket ma... A meg... házi és iskol... a köz- és m... annyi tért tal... irodalom, m... eredeti cikkek... egybehasonlí... kat némileg... Nagyeny...

Szilágyi F

A... egész é... félve... negyed... Tisztele

Megé... Midő... Oh j... Hiu... Ádám... Soh... Veres... Posva... Kard... Vért... De n... Rabs... Rabs... Csak... S ny... Pallas... Caes... Vért... S né... Saját... A fé... Vén